

Om Næringsvejene i Vest-Sibirien,

efter C. Hage og H. Tegner.

(Hermed Tavle V).

Da Nordenskiöld havde udført sin navnkundige Daad og da han havde gjæstet Kjøbenhavn, besluttede en For-
 ening af danske Handelsmænd at afsende to af sin
 Midte til det vestlige Sibirien for at undersøge, om det vilde
 være gjørligt og formaalstjenligt at iværksætte en Han-
 delsforbindelse mellem de tre nordiske Lande og Sibirien.
 Valget faldt paa de to Herrer, hvis Navne staa oven for
 denne Afhandling, og de afrejste allerede den 8de Maj fra
 Kjøbenhavn. Den 1ste Juni kom de til Tjumén, syd-
 øst for Jekaterinburg, og de drog dernæst til Omsk,
 Tomsk, Barna-úl og Semipalátinsk, hvorfra de atter rejste
 tilbage til Omsk og derfra til Tobolsk. Da Tegner nu
 af Brist paa Tid maatte vende tilbage til Evropa, gik
 Hage videre mod Nord til Objflodens Munding; han til-
 bragte nogen Tid her og kom tilbage til Tobolsk og
 Tjumen, hvor han indtraf den 2den Oktober; den 26de
 Oktober var han atter i Kjøbenhavn.

Det Æmne, som de to Herrer have samlet paa den
 2700 geogr. Mile lange Rejse, der næsten varede et halvt
 Aar, er meget omfattende. En Del deraf have de ind-
 ført i en indholdsrig, velskreven, underholdende og smukt
 udstyret Bog, der har til Titel „Om Betingelserne for
 Handelssamkvem med det vestlige Sibirien“. Da det er
 sjældent, at der i den danske Literatur fremkommer et
 Skrift som det nævnte, have vi troet det rigtigt at ud-
 bede os Forfatterens Tilladelse til at meddele vore Læsere
 en vidtløftig Fremstilling af det i Bogen, der har en
 almindelig geografisk Interesse, i det vi tillige jævnlig
 gjengive Bogens egne Ord.

Det glædelige ved den omtalte Bog er ikke alene,
 at den er saa god, men ogsaa, at den stadfæster Norden-
 skiölds Opfattelse af Nordøstpassagens Betydning for
 Verdenshandelen. Hans Opdagelse er egentlig den, at
 han har fundet en umaadelig Flod, vældigere end Ama-
 zonfloden, Nilen eller Kongo, og dernæst, at denne Flod
 er sejlbare i en Del af Aaret. Praktisk som Nordenskiöld
 er i mange Henseender, maa man vente af ham, at han
 særlig lægger Vægt paa at bringe sin Opdagelse ud i
 Livet, og han kommer ogsaa stadig i sine Skrifter til-
 bage til Spørgsmaalet om, hvilken Betydning Opdagel-
 sen af Nordøstpassagen vil have for Handelen. Man
 kan, for at bruge et Billede, sige, at han har plantet et
 Videnskabens Træ, der vil komme til at bære gyldne

Frugter. Det staar til at haabe, at der i de tre nor-
 diske Lande vil blive dannet et sibirisk Handelsselskab,
 som med Kraft tager fat paa at aabne Søvejen imellem
 disse Lande og Sibirien.

Red.

Vest-Sibirien i administrativ Forstand er et russisk
 General-Gouvernement, der opgives at have en Størrelse
 af 60,000 □ Mile og en Folkemængde af 3,200,000
 Mennesker (1877), hvoraf to Tredjedele ere Russere og
 Resten forskellige indfødte Stammer, saa som Tatarer,
 Kirgiser, Kalmuker, Samoedor, Ostjaker, Voguler og fl.
 I geografisk og for en stor Del tillige i økonomisk
 Henseende maa hertil imidlertid desuden henregnes de
 vestlige Grænselande indtil Ural, nemlig den asiatiske Del
 af Gouvernementet Perm og en Del af Gouvernementet
 Orenburg. Det samlede Land mellem Ural i Vest, Altaj
 og dets Udløbere i Øst, afgrænset i Nord af Ishavet og
 i Syd af Turáns Ørkener, udgjør et naturligt afsluttet,
 ogsaa ved Frembringelser og Omsætning nøje forbundet
 Hele.

Et Land, der indtager et Fladerum af omtrent en
 Tredjedel af hele Evropas, hvis Sydspids ligger paa Højde
 med Genova og hvis Nordspids med Upernivik, frembyder
 selvfølgelig væsentlige Forskjelligheder. Dog ere disse
 meget mindre, end man paa Forhaand skulde tro; thi
 Vejrlaget er overalt et strængt Fastlandsvejrlag, og selv de
 sydligste Egne have i Henseende til Plantevæksten et
 nordevropæisk Præg.

Indesluttet af to Bjærgsystemer, nemlig Urals i Vest
 og Altajs i Øst, der i Syd forenes ved en lang Række af
 lave Højdedrag under forskellige Navne, udbreder den langt
 overvejende Del af Vest-Sibirien sig som en uhyre Slette,
 hundrede og hundrede af Mile, ensformet, flad og lige-
 som nivelleret efter Vaterpas, af et fint slemmet, fuld-
 stændig stengløst Jordsmon, uden andre Bølger i Ter-
 rænet end de, der udkæres af de dybe Flodlejer,
 jævnt skraanende med et næsten umærkeligt Fald ned
 mod Ishavet og drænet af et af Verdens mægtigste Flod-
 systemer.

Tværs igjennem denne Slette, fra Egnen ved Tjumén
 i Vest til hen imod Tomsk i Øst, strækker sig et uregel-
 ret Bælte af et dybt, muldagtigt, sort Jordsmon, der har

en væsentlig Lighed med den typiske „sorte Jord“ i det europæiske Rusland. Denne Jordbund er overalt, hvor den ikke ved stillestående Vand bliver sur og moradset, overordentlig frugtbar, og Vejrlaget er gunstigt for Dyrkingen af de almindelige nord- og mellemeuropæiske Kornsorter. I hele dette Bælte er Birken ikke alene det karakteristiske, men det absolut eneherkende Træ. Kun langs Flodlejrene komme enkelte andre Løvtræer, især Poppel- og Pilearter, til Sync; hvor Naaletræer vise sig hist og her, ofte med Snees Miles Mellemrum, er det et ubedrageligt Kjendetegn paa sandede eller lerede Pletter i Terrænet.

I Vest taber dette ejendommelige Jordstrøg sig i Urals Udløbere. I Øst afløses det af Altajs Højland, der med sine Forgreninger dækker den sydlige og østlige Halvdel af Guvernementet Tomsk og gennem et gradevis lavere Bølgeland umærkelig sænker sig ned i Sletten. Naturen skifter her Udseende uden derfor at tabe noget i Frugtbarhed. Jordbunden bliver gennemgaaende leret med et rigt Muldrag, der bærer en yppig Plantevæxt og gavmildt lønner den sparsomste Flid. Skovene tage til i Afvexling og Rigdom; Birk, Fyr og Gran dække det bølgende Landskab med stærke Stammer. Mod Øst og Syd voxer Højderne, og ned mod Kinas Grænser løfte Toppene sig op i den evige Sne. Stolte, ensomme Alpe-landskaber lukke Landet mod Syd, gennemskaarne af herlige, smilende Dalstrøg. Her trives Kornet frodig; friske, saftfulde Græsgange strække sig op ad Bjærgskrånterne; Lærk, sibirisk Ceder og Lind blande sig i Skovbestanden; den solvarme Sommer fremlokker et straalende, farverigt og duftende Blomsterflor, der skjænker sin Vellugt til Biernes Honning. En Rigdom af Metaller — Guld, Sølv, Kobber og Jærn — gemmer sig i Bjærgenes Skjød, skjønne Stenarter afgive Æmne til slebne Kunstsager, vældige Lag af Stenkul vente kun paa at udbyttes. Altaj er Vest-Sibiriens Smykke og Stolthed, dets Have og dets Skatkammer.

Syd for den sorte Jords Bælte gaar Sletten over til Steppe i egentlig Forstand. Skovene forsvinde, Jordbunden bliver mere og mere tør, mere og mere sandet. Lave Smaabuske af forskellige Arter og Græsplanter, der staa stride og gule i den sviende Sommersol, dække de endeløse Flader. De ejendommelige Saltsøer komme til Syne; Saltet gennemtrænger Jordbunden i store Strækninger og paatrykker Plantevæxten sit Præg. Her er Kirgisernes Hjem, dette Land er deres Arv og Eje. Her flakke de om med deres talløse Hjorder af Faar, Kvæg, Heste og Kameler. I Nord er Steppen endnu for en stor Del frugtbar Jord, der i den senere Tid pletvis dyrkes af Kirgiserne selv og af russiske Nybyggere. I Syd smelter den sammen med Turans golde Sandørkener.

I Nord afløses den sorte Jord af blandede Ler- og Sandjorder, der i fysisk Henseende endnu for en stor Del vilde tillade Agerbrug; men Vejrlaget gjør her snart Ende derpaa. Allerede ved Tobolsk har Agerbruget at kæmpe med Vanskeligheder; med den 60de Bredegrad i Vest og endnu meget sydligere i Øst kan det i Hovedsagen regnes som ophørt. Tarvelige Kartoffel- og Køkkenhaver ere alt, hvad der træffes længere imod Nord. Kun langs Flodløbene findes her endnu Landsbyer, der væsentlig nære sig ved Fiskeri og Indsamling af Ceder-nødder. Hele det uhyre Indre er dækket af jomfruelige Skove, hvor de indfødte Stammer strejfe rundt midt i Vinterens Hjærte paa Jagt efter Pelsdyr. Ogsaa Skovene blive svagere og svagere, og ved Polargrænsen er kun Lærken tilbage. Snart dør ogsaa den bort paa en Jordbund, der midt i Sommeren er frossen i faa Fods Dybde. Dværgbuske, Mosplanter og Laver blive alene tilbage paa Tundraen, der strækker sig til Ishavets Bølger. I disse Egne drage Samoeder og Ostjaker omkring med deres Rensdyrhjorder. I de korte Sommermaaneder slaa de deres fattige Telte op langs Flodens pilegroede Leje, sysselsatte med Fiskeri og som oftest i Afhængighed af de russiske Kjøbmænd.

Af dette hurtige Overblik over Vest-Sibiriens Natur vil det allerede fremgaa, at Landet i større eller mindre Omfang kan tilbyde Produkter af Agerbrug, Kvægavl, Skovbrug, Jagt, Fiskeri og Bjærgværksdrift. Vi skulle i Korthed skjænke hver af disse Produktionsgrene noget nærmere Omtale; men det er nødvendigt paa Forhaand at sige, at nøjagtige statistiske Opgivelser ikke tør ventes, og at alle Tal overhovedet maa modtages med Varsomhed. Den sibiriske Statistik har ikke naaet noget højt Udviklingstrin, og skjønt den i det Ydre fremtræder med en priselig Omhu selv for Enerne, ere de, der kjende den bedst, de første til at advare mod at stole selv paa dens Millioner.

Man tør vistnok regne, at mellem en Femtedel og en Fjerdedel af hele Vest-Sibiriens Areal egner sig mere eller mindre til Agerbrug. Her er Jord og fortrinlig Jord nok til at føde Millioner og atter Millioner af Mennesker. Kun en forsvindende Del deraf er hidtil dyrket, og Dyrkingen selv staaer gennemgaaende paa det lavest mulige Trin.

Saa godt som al Jord i Sibirien tilhører Kronen; Privatejendom i egentlig Forstand er kun Stædernes Grund og enkelte Strækninger, som Regeringen undtagelsesvis har afhændet. Om Agerbrug i det store er der ingen Steds i hele Vest-Sibirien Tale i fjærneste Maade; Gødselere, Herremænd og Proprietærer ere fuldstændig ukjendte; al Jord, for saa vidt den overhovedet dyrkes, dyrkes af Bønder, der bo i Landsbyer.

Landsbykommunen, saaledes som den findes i Rusland, er i Principet ogsaa Grundlaget for Ordningen af Landboforholdene i Sibirien. Hver Landsby faar i Forhold til sit Folketal et vist Areal tillagt imod som Vederlag for Brugsretten at svare bestemte aarlige Afgifter til Kronen. Kommunen fordeler da atter denne Jord mellem sine Beboere, og Omfordeling kan i Principet finde Sted paa lignende Maade som i de russiske Kommuner. Faktisk har dette imidlertid kun i de færreste Tilfælde Betydning, da der er mere end Jord nok, og Landsbyerne have som oftest endog aldeles ikke afstukne Grænser. Naar man undtager enkelte Egne, hvor Befolkningen er tættere end almindelig, kan derfor enhver Bonde raade over al den Jord, han gider overkomme at dyrke. Med en saadan Rigdom paa Land og med en Landbefolkning, der ikke udmærker sig ved Lyst til at arbejde mere end højst nødvendigt, er Agerbruget som Helhed ikke naaet ud over den mest oprindelige Urform.

Man pløjer eller rettere skræller et Stykke Jord, kaster deri en sparsom Udsæd og gjentager dette med mellemliggende Brakaar, saa længe som den taalmodige Bund yder noget Vederlag. Hvor Jorden er god, dyrkes den paa denne Maade 6 til 7, ja op til 10 Aar. Naar den ikke kan mere, lader man den ligge og gaar til et nyt Stykke. Af Redskaber kjendes to eller tre sværere og lettere Hjulpløve og en Harve, alt af antediluviansk Konstruktion. Om regelret Sædskifte er ikke Tale, og om Gøden end mindre. Gødningen er simpelthen en Byrde og Plage, som det koster stor Møje at blive kvit; den forpester Luften, forgifter Vandet og gjør Gaderne til et Ælte. Ved de større Byer dækker den uhyre Arealer, hvor den kommer til Nytte ved af og til at give Brandvæsenet Lejlighed til at øve sig. Kun i de vestligste Egne, hvor Agerbruget er mere fremskredet og Befolkningen tættere, har man begyndt at gøde Markerne.

Rug saas til Dels om Efteraaret, alle andre Kornsorter alene om Foraaret. I de gode Egne paaregnes i Gjennemsnit 10—12 Fold af Hvede og Rug, 5—8 af Havre. Kornet sættes hyppigst i Hæs paa Stedet selv, ofte mange Verster fra Landsbyen, og tærskes af efterhaanden, som der er Brug derfor. Tærskningen foregaar ved, at Kornet udtrædes af Oxer og Heste, hvorved ogsaa bruges Vogne; Rensemaskiner kjendes ikke. At bevare den tærskede Sæd har om Foraaret nogen Vanskelighed, da den baade ved Tærskningen og i Træmagasinerne om Vinteren bliver blandet med den fine, flygende Sne.

Af et saadant Agerbrug skulde man ikke vente meget udsøgte Varer, og det tjener derfor til Vidnesbyrd for de naturlige Forholds overordentlige Godhed, at

Varerne ikke des mindre ere saa gode, som de virkelig ere. Man træffer igjennem hele det frugtbare Strøg Marker, hvis Renhed er ligefrem forbavsende, og særlig Hveden er af gennemgaaende brugbar og undertiden af fortrinlig Kvalitet.

Hvor stort det aarlige *Kornudbytte* er i Vest-Sibirien, lader sig ikke opgive med Nøjagtighed. I Følge officielle Angivelser for Aarene 1875—77 skulde det aarlige Gjennemsnit udgjøre omtrent 16 Mill. Tdr. af samtlige Sorter; men disse Tal ere haandgribelig for lave. Hovedprodukterne ere Hvede, Rug og Havre; Hvede har Overvægt over Rug og er i det hele det almindelige Brødkorn i Sibirien undtagen i de nordligere og nordligste Egne. Priserne paa Korn ere vistnok i Almindelighed lave, men tillige, som det maatte ventes, underkastede voldsomme Fluctuationer. I Guvernementet Tomsk er den almindelige Hvedepris 120—180 Øre pr. 100 Pd. I de vestlige Egne er Prisen i Almindelighed højere end øster paa.

Hvorvel et Agerbrug som det sibiriske ofte kan forekomme en Evropæer næsten komisk, maa det dog ikke glemmes, at det i Hovedtrækkene naturlig hører hjemme under de givne Forhold. Et extensivt Agerbrug er det fordelagtigste paa de lave Kulturtrin, og intensivere Dyrkning forudsætter med Nødvendighed først og fremmest højere Priser paa Produkterne. Med Kornpriser som de, der nu i Gjennemsnit ere de almindelig gjældende i Vest-Sibliens frugtbareste Egne, er Opfordringen kun ringe for Bonden til at sætte forøget Arbejde paa Jorden eller endog kun til at udstrække Dyrkningen over et større Areal. Den sibiriske Bonde holder desuden mere af at nyde den blide Hvile end af at slide til Overflod, og Brændevinsflasken er ham en kjær Tilflugt. Læg hertil de store Skattebyrder, der tyng ham (thi her ligesom i Rusland er det Bonden, som trækker Broderparten af Statens svære Finanslæs), Byrder, som han med energisk Arbejde under saa heldige Naturforhold visselig kan bære, men som ofte sløve og trætte ham. Det vil da forstaas, at der midt i den frodigste Jord ses Landsby paa Landsby, den ene uslere end den anden, med faldefærdige Rønner, og med en Befolkning, der vel ikke lider Nød — dertil er Overfloden af Levnetsmidler for stor — men som heller ikke hæver sig over det nødtørftigste Lavmaal. Og det vil tillige forstaas, at Overskuddet af Kornavlén ikke paa langt nær naar et saadant Omfang, som man efter de naturlige Forhold paa Forhaand maatte kunne antage.

Det er endog klart, at for Bonden selv er en almindelig Udvikling af Produktionen rentud ufordelagtig. Naar Høsten er stor, gjør Markedets Snæverhed, at Pri-

serne falde aldeles uforholdsmæssig lavt. Snart efter Høst er Vinteren der, som afskærer al Transport til de fjernere Egne. Alene for at rejse Penge til at betale sine Afgifter med maa Bonden sælge, og det til Spotpris, naar Udbuddet er større end sædvanlig. Hellere undlader han at sælge, hvis han blot kan undgaa det, og han dyrker da til Gjengjæld saa meget mindre næste Aar. Opkjøberen ligger ofte med Kornet i aarevis, sikker paa til Slutning at tjene meget; men i Almindelighed bringer allerede Foraaret med Flodernes Opbrud ham al ønskelig Vinding. Ved Agerbrug bliver man overhovedet ikke rig i Sibirien; de rige Bønder, der findes, ere blevne det ved Handel.

Det fremgaa heraf, at der sikkerlig er Lejlighed til at udføre Korn, især Hvede, fra Vest-Sibirien, og end videre, at det Kvantum, som er disponibelt til Udførsel, ikke er større, end at Udførsel efter en virkelig omfattende Maalestok vilde blive følelig paa Indkjøbspriserne.

Havebruget er ikke af synderlig Betydning. Hør og Hamp dyrkes til Husbehov; dog er der i det vestlige et Overskud til Salg. Af Linfrø udføres til Rusland 10—16 Mill. Pund. Køkkenhaverne ere gennemgaaende meget tarvelige. Mest udviklet er Havebruget mellem Kosakkerne paa Irtysjlinjen; her, ligesom ogsaa i Altaj, trives Vandmeloner fortrinlig i den hede Sommer. I de samme Egne er ogsaa Tobak en ikke uvigtig Artikel; Kvaliteten er gyselig, men den høje Indførselstold og Ordningen af Accisen, der kun hviler paa fabrikeret Tobak, gjør dens Dyrkning lønnende. Frugttræer ere saa godt som ukjendte. Kun i de seneste Aar har man gjort enkelte Forsøg i Altaj for at faa dem til at trives. I Semipalatinsk, der ligger paa Bredde med Brüssel, saa vi som store naturhistoriske Sjældenheder et Par smaa Æble- og Kirsebærtræer og to unge Egetræer.

Vigtig er derimod **Biavl**, og dette atter især i Altaj. De naturlige Vilkaar her ere meget gunstige, og Honningen er gennemgaaende af stor Finhed og Renhed. Man regner, at der i Guvernementet Tomsk findes 400,000 Bistader, der give et aarligt Udbytte af over $\frac{1}{2}$ Mill. Rubler.

I lige Linje med Agerbruget staar **Kvægavl** som Vest-Sibiriens anden Hovednæringsvej. Heller ikke denne har naaet nogen Udvikling, der hæver den over et meget primitivt Standpunkt, eller som blot tilnærmelsesvis staar i Forhold til Landets naturlige Hjælpkilder. Man kan kjøre Mile og atter Mile igjennem Græsgange af uforlignelig Frodighed uden at se Spor til, at de ere brugte.

Ifølge officielle Opgivelser skulde der 1876 i hele Vest-Sibirien findes 10—11 Millioner Stykker Kvæg, hvoraf over Halvdelen Faar, en Fjerdedel Heste, knap en

Sjattedel Hornkvæg, Resten Svin, Geder, Rensdyr, Kameler m. m. Heraf skulde 4—5 Mill. Stykker tilhøre den fastboende Befolkning og 6 Mill. Kirgiserne. Men det fremhæves samtidig, at Kirgiserne Kvæghold rimeligvis er mindst dobbelt saa stort som opgivet. Det er en almindelig Tro iblandt dem, at det Kvæg, der tælles, vil dø, og det er derfor intet Under, at de ikke holde af statistiske Undersøgelser; mange af dem kjende end ikke selv Tallet paa deres Hjorder. Ogsaa den fastboende Befolknings Kvæghold er uden Tvivl ikke lidet større end opgivet.

I hvert Fald er det sikkert, at *Faarene* udgjøre Hovedmassen af Kvægholdet. *Hornkvæget* spiller en langt større Rolle hos de faste Beboere end hos Kirgiserne. *Hestene* tilhøre med faa Undtagelser den kirgisiske Race. De ere smaa, ni Kvarter og derunder, og af et yderst usselt Udseende, men de ere nøjsomme og haardføre; man kan byde dem det hartad utrolige af Strabadser, og der bydes dem alt, hvad der kan bydes dem, og endda lidt til. For en stor Del af Befolkningen er Transport en Hovednæringsvej, og denne Transport sker ofte til fabelagtig billig Pris.

Om alt Kvæget gjælder det, at det i Henseende til Røgt og Pleje yderlig forsømmes. Hyppig maa det Vinteren igjennem selv søge sin Føde, og der ydes det kun det sparsomste Ly og Foder. Pest og andre smitsomme Sygdomme ere i visse Egne endemiske. Udmagrede, forfrosne og halvdøde af Sult slæbe de elendige Dyr sig Vinteren igjennem og komme først ved Sommerens Slutning nogenlunde til Huld. Hvad der hvert Aar omkommer af Sygdomme, Kulde og Sult, under Snestorme og Isslag eller som Bytte for vilde Dyr, tælles i Snese og Hundreder af Tusender. Blandt Kirgiserne ser det med den fuldstændige Mangel paa Foderforsyning til Vinterforbrug til Dels endnu værre ud end hos Russerne. Vinteren 1879—80 var en af dem, hvorom det kirgisiske Ordsprog siger, at „det bringer Ulykke, naar der over Sne lægger sig Is“; Opgivelserne paa det Antal Dyr, der sidste Vinter skal være omkommet i Stepperne, naar op til det utrolige.

Man kan regne, at der i Vest-Sibirien aarlig i Handelen kommer et Overskud af omtrent 33 Mill. Pund Talg, hvoraf godt to Tredjedele ere Faaretalg, knap en Tredjedel Oxetalg. Saa godt som hele dette Kvantum frembringes af Kirgiserne, og heraf bruges henved Tredjedelen i Landet selv og Jekaterinburg til Sæbe og Stearin, medens Resten gaar til Kasan og St. Petersburg. Noget lignende gjælder Huder, hvoraf der i Handelen kommer 600,000 Oxehuder og $\frac{1}{2}$ Mill. Skind. Uld spiller en mindre Rolle som Handelsvare. Smør til stedligt Forbrug er

friskkjærnet, usaltet og ofte fortrinligt, men til Udførsel kommer ikke meget. Af Kjød udføres en Del; men det er en af de mange Artikler, der endnu vente paa til Fulde at udnyttes.

Skovene dække maaske henved en Tredjedel af Vest-Sibiriens Fladerum. Disse Skove ville ikke blot gennemgaaende skuffe den rejsendes Forventninger; men de ere endog for en stor Del rentud usle. Uhyre Skovbrande og en hensynsløs, planløs Hugst forene sig for at tilintetgjøre Skovene dér, hvor de endnu for et Par Menneskealdrer siden stode i fuld Kraft, og hvor de, én Gang udryddede, maaske aldrig komme igjen. Gjælder det allerede i det europæiske Rusland, at to Ting ere billige og Formaal for ubegrænset Ødslen, nemlig Træ og Tid, saa gjælder det dobbelt for Sibirien.

Naar man fra Tjumen i Vest følger Vejen tværs igjennem Landet til Tomsk i Øst, en Strækning af over 200 Mile, ser man lidet andet end Birketræer, der kun undtagelsesvis fortjene Navn af mere end Krat. Bygningstømmer maa her ofte hentes i Afstande af halve og hele Snese af Mile fra de skovrigere Egne i Nord. Først øst for Objfloden saa vi for første Gang i Sibirien noget, der virkelig kunde kaldes Skov. I Guvernementet Tomsk er Skovvæxten endnu i det hele god, og i enkelte Egne skulle Skovene endnu staa i jomfruelig Urkraft. Dog klager man ogsaa i Altaj alvorlig over Skovenes Af-tagen, et Spørgsmaal, der er af afgjørende Betydning for Bjærgværksdriften. Mest urørte staa selvfølgelig Skovene i det nordlige; men her gjør Vejrlagets Barskhed sig snart stærkt gjældende.

Styrelsen har længe haft Øje for Ulemperne ved det herskende Udryddelsessystem. Først under den nys afgaaede, af Vest-Sibirien i det hele saa højt fortjente General-Guvernør Kaznakoff er Begyndelsen sket til et ordnet og regelret Statstilsyn med Skovene. Landsbyerne have Ret til fri Hugst af saa meget Tømmer og Brændsel, som regnes for tilstrækkeligt til deres eget Brug; for det, der hugges til Salg, betales visse, meget moderate Afgifter til Kronen. At Tilsynet under de givne Forhold endnu lider af store Mangler, forringer ikke Fortjenesten ved den gjorte Begyndelse.

Til Trods for alt dette ere Skovene endnu saa rigelige i Forhold til Folketallet, at Priserne baade paa Tømmer og Brændsel gennemgaaende ere meget lave, dog lavere i det østlige end i det vestlige. Naar man bruger den gunstige Aarstid, Sommeren nemlig, til Indkjøb, kan man i Tomsk og Barna-ül kjøbe Brænde til 3—4 Kr. for hver russisk Favn, der er henved en halv Gang større end en dansk Favn.

Sibirien har fra gammel Tid været navnkundigt som

det klassiske Land for **Pelsværk**. Gammel Berømmelse dør langsomt; vi beklage at maatte sønderrive den endnu nu til Dags saare almindelige Illusion. Vi tale ikke om Øst-Sibiriens fjærne Egne, hvor Forholdene endnu have vedligeholdt mere af deres Oprindelighed; men i Vest-Sibirien have Pelsdyrene ikke forgjæves i Aarhundreder været Maalet for den hidsigste Forfølgelse. Nu til Dags er der her lige saa lidt Overflod paa Pelsværk, som det, der er, udmærker sig ved særlig Billighed. Befolkningens store Masse bruger i det sydlige Pelse af Faareskind, i det nordlige af Rensdyr, og disso almindelige Sager ere i det hele billige. Men med bedre Pelsværk vil man i Reglen kunne forsyne sig ligesaa billigt i Moskvá som i Vest-Sibirien, og Hovedmassen af de finere Sorter, der bruges i Rusland, kommer ikke fra Sibirien, men fra Nordamerika. I det hele indfører det russiske Rige snarere mere Pelsværk end det udfører. Til Obdorsk, der er Midtpunktet for de indfødte Stammer, som give sig af med Jagt, tilføres der Bæverskind fra Kamtsjatka, præparerede i Tyskland, for at sælges de indfødte til Pynt paa deres Dragter. De vigtigste Handelssorter ere Egern, hvoraf der i Obdorsk fremkommer omtr. 70,000 Skind, og hvide Ræve. — Paa Fuglevildt er der ingen Mangel. Agerhøns, Urhøns og lignende Arter forekomme endnu massevis. Ænder fanges i tusendvis.

Af større Vigtighed end Jagten er **Fiskeriet**. Som Binæringsvej drives det overalt i de talløse Floder og Søer, og som Hovednæringsvej sysselsætter det Befolkningen langs de nedre Flodløb. Arternes Antal er forholdsvis ikke stort; men Individernes Antal er til Gjengjæld uhyre, og det til Dels af de allerværdifuldeste Sorter. Foruden Gjedde, Kvabbe og anden simple Fisk forekomme Stør, Sterlet og forskellige Arter af Coregonus-Slægten, saaledes Syrok (C. syrok Cuv.), Moksun (C. Muksun Pall.) og fremfor alle den kongelige Njelma (C. leucichthys Gyld.) en Fisk, der i Finhed ikke overgaas af nogen. Disse Fisks Livsforhold ere endnu kun mangelfuldt undersøgte.

Som Helhed gjælder det ogsaa om denne Rigdomskilde, at den er endnu langt fra udnyttet og brugt, som den burde. Man træffer om Sommeren Fiskepladser langs hele den nedre Obj indtil Objbugtens Begyndelse; næsten uden Undtagelse ere de i russiske Kjøbmænds Hænder, under hvem de indfødte arbejde, til Dels som Medinteressenter. Disse nordlige Fiskepladser ere gennemgaaende de rigeste. Alt, hvad der her fanges indtil et godt Stykke oven for Berjozov, nedsaltes øjeblikkelig og føres om Efteraaret mod Syd for fra Tobolsk at sælges videre. Men Behandlingen er mangelfuld, og Kvaliteten saa ringe, at den finder liden Afsætning uden for Landbefolkningen

i Landet selv og det tilgrænsende Permske Guvernement. Den Fisk derimod, der fanges længere mod Syd, og for hvilken altsaa Transporten til Hovedmarkederne er kortere, hensættes for en stor Del i Damme indtil Vinterens Komme for da i frossen Tilstand at sælges. Som saadan er den fortrinlig, og de finere Sorter sendes langt ind i Rusland. De store Fiskehandlere i Tobolsk regne, at der aarlig i Vest-Sibirien omsættes over 30 Mill. Pund Fisk til en gennemsnitlig Værdi af 2 Rubler pr. Pud (et Pud er 33 Pund).

De Bjærgsystemer, der omgive Vest-Sibiriens Slette, ere navnkundige for deres **Mineralrigdomme**. I Ural forekomme Guld, Platina, Kobber og uhyre Jærnmasser; Altaj og dets vestlige Udløbere i Steppen gjemme Guld, Sølv, Kobber, Bly og noget Jærn. Altajs Metalrigdomme blive imidlertid kun udnyttede efter en meget ringe Maalestok. Det er gaaet her som saa ofte, især med Sølv, at oprindelig fabelagtige Rigdomme ved tidligere Tidens vilde Rovdrift foreløbig ere blevne udtømte. Og skjønt Muligheden af en fordelagtig Fortsættelse af Driften dermed endnu ikke er udelukket, kræver den en gennemgaaende Systemforandring og energiske Fremskridt og Forbedringer, som ikke tør ventes under de forhaandenværende Omstændigheder. Bjærgværkerne i Altaj, der samtlige ejes og tillige drives af „Kabinettet“ (Kejserens Civilliste) med Undtagelse af Guldvaskerierne, der for største Delen drives af private, give Civillisten et aarligt Overskud af kun 200,000 Kr. Guldvaskeriet i Steppen er kun af ringe Omfang. De derværende som overordentlig rige omtalte Popoffske Sølv- og Kobberminer ligge ledige hen. Til det kejserlige Smelteri i Barna-ül, hvor alt det i Vest-Sibirien og i Størstedelen af Guvernementet Jenisejsk vundne *Guld* efter Loven skal indsmeltes, afleveres aarlig omtrent 20,000 Pund Guld. I Vest-Sibirien frembringes aarlig 20,000 Pund *Sølv*, 1 Mill. Pund *Jærn*, 1 Mill. Pund *Bly*, samt 1½ Mill. Pund *Kobber*.

Stenkul forekomme i Ural, men Kvaliteten er ikke tilfredsstillende. I Guvernementet Tomsk findes udstrakte, men ikke undersøgte Stenkullejer, og der brydes hist og her Kul i Overfladen; Brænde er dog endnu saa godt som det eneste Brændselsmateriale, ogsaa for Fabriker og Dampskibe. — I Steppen er der Overflod af *Salt*, og der skal findes henved 150 Saltsøer, hvis Rigdom er saa godt som udtømmelig. Man optager aarlig over 30 Mill. Pund, og Varen siges at indeholde 92 pCt. ren Salt; Resten er Bittersalt og Snavs. I hvert Fald ser Saltet meget urent ud, og det bruges overalt ligesaa urent, som det er.

Af det foregaaende vil man formentlig have mod-

taget det Hovedindtryk, at Vest-Sibirien har store naturlige Rigdomskilder, som i det hele hidtil kun ere udnyttede i ringe Omfang. Det ligger nær at tænke, at under saadanne Forhold maa **Industrien** staa paa et endnu mere udviklet Standpunkt. Af nogen Vigtighed ere kun de Industrier, der give sig af med den grovere Bearbejdelse af de forhaandenværende Raæmner. Størst Omfang have Brændevinsbrænderierne, Garverierne, Melmøllerne og Talgsyderierne.

Produktionen af *Brændevin* skifter meget fra Aar til Aar, og dens Omfang er en ikke upaalidelig Maalestok for Aarets Godhed; thi med et godt Aar for Bønderne følger i tilsvarende Forhold forøget Drik. I det hele taget er Produktionen i Tilvæxt. I Fjor (1879) brugtes i hele Vest-Sibirien til Brændevin 50 Mill. Pund Rug. Forsøg paa Udførsel til Evropa over Land gjordes af Hamburger Huse 1874 og de paafølgende to Aar, men de opgaves. I Fjor sendtes ad Søvejen en Sejlskibsladning af Sted; men den gik under i den kariske Bugt.

Guvernementet Tobolsk og især Tjumén er Hovedsædet for *Garverierne*. I Tjumén antoges aarlig at garves 200—250,000 støvre og omtrent 200,000 mindre Huder. Omtrent Halvdelen af de aarlig omsatte Oxehuder udføres i ugarvet Tilstand til Rusland; men til Gjengjæld indføres herfra garvet Læder og Lædersager. Baade i Henseende til Fabrikationens Omfang og til Fabrikatets Beskaffenhed er der en vid Mark for Fremskridt; thi de Lædersager, der laves, ere alle af grovere Art.

Melmøller til Forsyning af det stedlige Behov finder man overalt. Til Udførsel arbejder man kun, deriblandt ogsaa af Dampmøller, i den vestligste Del af Guvernementet Tobolsk og i den tilgrænsende Del af Guvernementet Perm. Produktet gaar over Jekaterinburg til Rusland. — *Talgsmeltingen* foregaar saa godt som udelukkende i det Bælte, der afgrænser den kirgisiske Steppe i Nord.

Den *øvrige industrielle Virksomhed* i Vest-Sibirien er af ren sporadisk Natur. Noget Lærred, Filt og Uld-sager laves i den sydlige Del af Guvernementet Tobolsk. Grove Gulvtæpper tilvirkes i Tjumén, Tovværk af Hamp og Bast af ringe Kvalitet laves hist og her; hvad der tiltrænges til Fartøjer, maa bringes fra Rusland; Bødker-sager ere saare mangelfuldt gjorte. Ølbryggerier ere forsøgte i den senere Tid og ikke uden Held. Træfartøjer til Brug for Flodsejladsen bygges i de fleste Stæder langs Floderne.

Vi have endnu at omtale **Handelen**. Vest-Sibiriens Handel bestaar ikke blot i Udførsel af de Varer, som Landet har tilovers, og i Indførel af alle de Brugssager, som Befolkningen mangler; Landets Beliggenhed gjør det

tillige til Gjennemgangsled for det evropæiske Ruslands Handel med Øst-Sibirien, med Kina og for en mindre Del med Mellemasien. Handelen er derfor her af overordentlig Betydning og kan blive af endnu større; men man vogte sig vel for at anlægge en vestevropæisk Maalestok, naar man vil dømme derom. Landets fjærne og afsides Beliggenhed, de store Afstande, Mangelen paa nyere Samfærdelsesmidler, Befolkningens Tyndhed og dens blandede, uensartede Karakter, de ejendommelige sociale Forhold, det hele aandelige og materielle Udviklingstrin — alt forener sig for at give ogsaa Handelen sit særegne Præg, et Præg, som Telegrafer og Floddampere i forholdsvis ringe Grad have ændret.

Hvad der først og fremmest er saa paafaldende, er den mærkelige Sammenhobning af Omsætningen i periodiske *Markeder*. Her spille disse endnu en lignende Rolle som i Vestevropa i Midalderen. Det store Aarsmarked i Nisjnij Novgorod (Avgust og første Halvdel af September) er endnu Brændpunktet for hele det russiske Riges indre Handel; Jærnveje, Dampskibe, Telegrafer, Banker, alle nymodens Opfindelser og Ændringer have ikke kunnet hæmme dets Betydning. Fra alle Rigets Egne, fra Evropa og Asien strømme her Varer sammen for i Løbet af nogle Uger at skifte Hænder til Beløb af 150 Mill. Rubler og mere.

Efter dette kæmpestore Fællesmarked følge to, der begge særlig ere Mellemed i Handelen mellem Rusland og Sibirien, nemlig Irbit og Kresti. Begge disse Markeder finde Sted i den asiatiske Del af Guvernementet Perm lige ved Sibiriens Grænse. Irbit Marked afholdes i Februar og har en Omsætning af over 50 Mill. Rubler; det Krestofske Marked i Avgust—September med en Omsætning af 10 Mill. Rubler. De Varer, der sælges paa disse to Markeder, ere i Hovedsagen de samme og omfatte alt, hvad Sibirien har at sælge, og alt, hvad det trænger til at købe. Dog har Irbit som Vintermarked Pelsværk, Talg og Fisk forud for det andet, medens der til Kresti bringes en Del mellemasiatiske Varer ad Sommerkaravanvejen gennem Steppen. Inden for Vest-Sibiriens egne Grænser forgrener dernæst Omsætningen sig paa et stort Antal mindre Markeder, som ere spredte over hele Landet. Der opregnes over 160 saadanne Aarsmarkeder, større og mindre, men hvoraf de fleste ere uanselige.

Det er overflødig at fremhæve de isjnespringende Ulemper ved en slig Handelens Ordning. Man har ikke nødvendig at gøre opmærksom paa det uhyre Spild af Penge, Tid og Kræfter, som det medfører; samt alle de overflødige Udgifter, al den umaadelige unyttige Transport, al den Rejsen, al den Risiko, hele Afsætningens Langsomhed og Usikkerhed. Man køber i Tobolsk et Uld-

tæppe, som er tilvirket i Jekaterinburg; det kommer fra Nisjnij Marked. For at sendes de 560 Verster fra Jekaterinburg til Tobolsk maa det først gøre en Rejse paa 3750 Verster fra Jekaterinburg til Nisjnij og atter tilbage. Fabrikkerne bringe hele deres Varemasse *en bloc* til Nisjnij, og der maa man udsøge deraf, hvad man ønsker. Det er, som om en Vare, der laves i Berlin for at blive solgt til Kjøbenhavn, først maa passere over Rom. Snarere derimod er der Grund til at fremhæve, at dette i Vestevropa længst forældede System har sin forholdsvis Berettigelse under de vidtforskjellige Forhold, hvor det endnu kan hævde sig. Omsætningens Laugsomhed og Møjsommelighed, Mangelen paa Specialisering, de snævre Forretningsforbindelser, de indskrænkede Pengeinstituter, Handelsstandens hele mangelfulde Udvikling, alt er lige saa meget Grund til som Følge af det herskende Markedsystem. Særlig over for Nomadestammerne er det vanskelig at tænke sig Handelen dreven paa anden Maade end periodisk.

I de senere Aar er der dog en kjendelig Stræben hos de dygtigere og mere fremadstræbende Huse efter at gaa uden om Markederne, især ved Indkjøb af Indførselsartikler gennem direkte Forbindelser i St. Petersburg og Moskva. Alligevel er de store Markeders Omsætning i Tiltagende, dels paa Grund af Handelens Tilvæxt i det hele, dels fordi de mindre handlende nu søge ligefrem derhen uden yderligere Mellemmand.

Alle de omtalte Forhold staa i nøje Sammenhæng med Handelsstandens almindelige Karakter og Dannelsesstrin. Vi have ved vore talrige Besøg hos sibiriske Kjøbmænd truffet Mænd, for hvis Hæderlighed og Dygtighed vi nære ligesaa megen Agtelse, som vi bevare Erkjendtlighed for deres elskværdige og gjæstfri Imødekommen. Men det er en Kjendsgjærning, at i de store Træk er Standens Opdragelse og dens almindelige Anseelse lige mangelfulde. Den sibiriske Kjøbmandsstand rekrutteres stadig fra neden, dels af fiffige Bønder, der have Greb paa at købslaa, dels af mere tvivlsomme Elementer. Det er maaske Overdrivelse, naar det uafledelig hedder om denne eller hin meget velstaaende handlende, at han knap kan skrive sit Navn; men det er sikkert, at praktisk Snuhed af en ikke altfor samvittighedsfuld Art ofte er det, der alene skaber sin Mands Fremgang. Om de Maader, hvorpaa saaledes store Formuerefter mangfoldige Vidnesbyrd dannes i Sibirien, er her ikke Stedet til at udbrede sig. Det er tilstrækkeligt at sige, at selv i et saa lidet nøjeregnende Samfund som Sibiriens undgaar Standens almindelige sociale Stilling og Anseelse ikke at lide derunder. Og nu Opdragelsen! Tarvelig som Faderens er, bliver ogsaa Sønnens; lærer han mere end det nød-

tørftigste, er det for at slaa ind paa Embeds- eller Militærvejen. Er han bestemt til Kjøbmand, saa er Butik og Pakhus hans Skole, og Handelen fortsætter han i det slagne Spor, som Faderen har traadt. Nogle Rejser til Rusland, om det kommer højt, er, hvad han kjender til evropæiske Forhold. Fra Ende til anden i Vest-Sibirien have vi truffet én, siger og skriver en eneste Kjøbmand, der foruden russisk forstod lidt tysk.

Den indre Handel er til dagligt Brug næsten alene af Detailart. Landbefolkningens Varer samles gradevis i Smaapartier, hyppig ved Opkjøbere. Karakteristisk er Basaren, der findes i enhver By, en Samling af Boder, Skure og Sælgepladser, hvor Hovedparten af Stedets Handel foregaar. Al Omsætning *en gros* udføres i Hovedsagen paa Aarsmarkederne.

Ejendommelig er Handelen med Nomadestammerne. For de nordlige Folkestammers, nemlig Ostjakernes og Samojedernes Vedkommende er den mest af etnografisk og kulturhistorisk Interesse; men Handelen med Kirgiserne spiller derimod en betydelig Rolle. De fleste af Kirgiserne trække hen ad Vinteren mod Syd, unddragende sig den altfor stærke Kulde, og overvintre i Steppens sydligere Del ved Flod- og Søbredder, til Dels i Jordhytter. Med Foraaret begynde de atter at drage langsomt i nordlig Retning, og deres Vej mærkes efterhaanden ved en lang Række af Markeder, der fra Forsommer til Efteraar finde Sted efter hverandre Steppen igjennem, indtil de afsluttes med de to store Markeder i Petropavlovsk og Troitzk i Nabo-gouvernementet Orenburg, hvor Hovedmassen af deres Faar afhændes. Herfra falde de saa paa ny tilbage inod Syd. De nævnte Sommermarkeder holdes i den aabne Steppe ofte i lang Afstand fra de Byer, hvorefter de have Navn; thi der kræves en uhyre Plads til at græsse Kvæget. Kirgiserne selv slagte ikke; Kjøberne drive det efterhaanden erhvervede Kvæg mod Nord, og Hovedslagtingen foregaar i Petropavlovsk og Troitzk om Efteraaret. Talgen gaar videre nord paa og sælges paa Efteraars- og Vintermarkederne i Kurgan, Irbit o. s. v. Den umiddelbare Handel med Kirgiserne, især Afsætningen til dem af evropæiske Varer, er mest i tatariske Kjøbmænds Hænder. De omtales som arbejdsomme og forsigtige; deres Dulighed i Smaahandelen, deres nære Kjendskab til Kirgiserne og Fællesskab med dem i Sprog og Religion giver dem et naturligt Forspring i Konkurrencen. Ofte er det Tuskhandel.

Vest-Sibiriens ydre Handel er vigtigst med det evropæiske Rusland. Hovedmassen af Landets Udførselsartikler gaar denne Vej og sammestedsfra kommer den langt overvejende Del af Indførselen saa som Maskiner, Jærnvarer, Tovværk, Manufakturvarer, Vine, Ris, Tobak,

Lys, Olie, Papir og Skrivesager, Legetøj, Glas, Porcellæn, alle Luxus- og Galanterivarer o. s. v.

Om næsten alle disse Indførselsvarer gjælder det, at de hverken udmærke sig ved Godhed eller ved Billighed. Ligesaa overordentlig billigt som Livet er i Vest-Sibirien med Hensyn til de almindeligste, tarvelige Livsforødenheder, ligesaa dyrt er det for alt, hvad der i fjærneste Maade har Præg, vi ville ikke sige af Luxus, men blot af ikke at være i strængeste Forstand nødvendigt. Enhver Artikel af saadan Art maa med store Udgifter bringes fra Evropa. Og da det sibiriske Samfund, trods en Del store Formuer, paa ingen Maade kan bære en Luxus for enhver Pris, er det naturligt, at det søger at bøde paa Dyrheden ved at slaa af i Godheden. Virkelig udsøgte Varer, indførte fra Evropa, forekomme saa godt som ikke i den sibiriske Handel. Selv i de rigeste og mest overdaagige Huse er derfor Vanskeligheden af en gennemført Comfort paafaldende allerede ved første Øjekast.

Til Øst-Sibirien udføres af egne Varer Brændevin, Smør, Kvæg, Lædervarer m. m., og der indføres Te og lidt kinesisk Silketøj. Men i øvrigt er Vest-Sibirien Gennemgangsstedet og til Dels Mellemandleren for Ruslands hele Handel med Øst-Sibirien og for Karavanhandelen med Kina. Den sidstnævnte Handel er, trods en betydelig Toldbegunstigelse, i Tilbagegang, siden de russiske Havne 1863 aabnedes for Indførsel af Te ad Søvejen.

Direkte med det kinesiske Rige føres nogen Handel over Altaj Bjærgene mellem de nærmeste sibiriske Byer og det nordvestlige Mongoli. Endelig gaar en Del af den turkestanske Karavanhandel igjennem Vest-Sibirien. Turkestan udfører især Bomuld, Silke og Frugter, det indfører forskellige evropæiske Varer, især Bomuldstøjer.

Vest-Sibirien har ingen Toldstationer, og Toldgrænsen langs Kirgisersteppen er hævet. Varer, der komme vester fra, ere naturligvis tilvirkede eller indførte under de for det evropæiske Rusland gjældende Toldforhold. Varer, der indføres over den kinesiske Grænse, ere fuldstændig toldfri undtagen Te, der her betaler meget mindre end paa det evropæiske Ruslands Toldgrænse.

Naar man undtager de enkeltstaaende Forsøg, der i de seneste Aar ere gjorte paa at aabne en Forbindelse med Vest-Sibirien ad Søvejen gennem Ishavet, nødvendig-gjør al dets Handel med Yderverdenen en lang, møjsommelig og kostbar Transport over Land. I det Indre derimod lettes Omsætningen i Aarets Sommerhalvdel ved et af de største og til Sejlads fortrinligst skikkede *Flodsystemer*, som findes i Verden. Alle Vest-Sibiriens Floder afgive uden Undtagelse deres Vande til et og samme fælles mægtige System, der gennemstrømmer Landet fra

Syd til Nord og gennem et fælles Udløb udgyder sin uhyre Vandmasse i Ishavet. Dets Hovedarme danne de to Tvillingfloder Obj og Irtisj, der begge ere lige vældige og optage lige store Tilløb; de forene sig som to Gaffelgrene for under det fælles Navn af Obj at fortsætte deres Løb gennem et kæmpestort Flodleje til Munden.

Obj dannes af to Bjærgfloder, der forene sig ved Bijsk, og herfra er den sejlbar; Irtisj er sejlbar fra Semipalatinsk og for Smaafartøjer endnu højere op. Den hele Afstand fra Bijsk eller Semipalatinsk til Ishavet er 600—650 Mile. Ved forskellige Tilløb til Obj og Irtisj dannes igjen Vandveje i øst- og vestlig Retning.

Vest-Sibiriens Floder vise i paafaldende Grad det fælles Karaktermærke, at den højre Bred er høj og skarp afskaaren, den venstre lav og flad. Bunden er helt igjen nem Sand eller Sand og Ler og derfor i høj Grad betryggende for Sejladsen; Klipper findes kun øverst i Løbene, inden de endnu fra Bjærgene ere traadte ud i Sletten. Vandmassen er stærkt skiftende efter Aarstiden, og Sejlads kan derfor til Dels kun finde Sted et kortere Tidsrum. Saa længe Aarstiden tillader det, findes der en regelret Dampskibsforbindelse paa den største Del af Flodsystemet, ikke alene fra Nord til Syd, men ogsaa fra Øst til Vest. Af Dampskibe er der i alt 35—40.

Samtlige disse Skibe ere kun Passenger- eller Bugserbaade. Varerne føres i særegne Fartøjer, „Barger“, paa Slæb af Damperne. Det er lange, temmelig høje, fladbundede Bygninger med Dæk, hvoraf det overvejende Antal kan lade fra 300—800 Tons. De større have en Længde af 200 Fod eller der over og stikke fulldastede 7—8 Fod. Med faa Undtagelser ere de byggede af Fyr, og de udmærke sig ikke ved solid Konstruktion.

Foruden de nævnte findes af Fartøjer end videre paa Floden dels en Slags skarpere og dybere byggede Skuder, der ere bestemte for Fiskefangst, og dels „Barker“, der fra Foraaret af langsomt flaadet ned ad Floden for at forsyne Befolkningen langs den nedre Obj med Mel og andre Varer. Efter at være komne til det nederste Bestemmelsessted sælges de til Ophugning.

Skjønt Flodsystemet er af stor Betydning for Transporten, arbejder det dog kun i Aarets mindre Halvdel eller endog kun en Fjerdedel. I den øvrige Del af Aaret maa Landevejene udfylde dets Plads, og al Transport ud over Vest-Sibiriens egne Grænser medfører til enhver Tid en vidtløftig Forsendelse over Land. Hovedaaren for Trafiken er den store almindelige Handelsvej, der igjen nem Vest-Sibirien forbinder det evropæiske Rusland med Øst-Asien. De sibiriske Landeveje ere om Foraaret og Efteraaret til Dels bundløse. Om Sommeren derimod ere de, naar man undtager mere moradsede Steder, især nær

Flodlejerne, gennemgaaende ret respektable, enkelte Steder fortrinlige, og i det hele overtræffende vore Forventninger. Landets fuldstændige Fladhed gjør Fugtigheden til den eneste Vanskelighed. Efter vedholdende Regnskyl ere lange Strækninger vistnok næsten ufremkommelige; men nogen Tids Tørrevejr bøder derpaa, og over de tørrere Egne af Steppen ruller man da ligesom paa et Logulv. Overfart over Vandløbene finder Sted i Færger af forskellig Art. Om Vinteren, naar alt er frosset og dækket af Sne, lettes selvfølgelig Færdselen meget.

Til Transport benyttes smaa Vogne og Slæder, der ere forspændte med én Hest; hvert Kjøretøj læsses med en Vægt af 650 Pund. Gangarten er altid Skridt. Lange Rækker af Kjøretøjer, 50—100 paa Rad, følges i sammenhængende Karavane med en sovende Kusk for hver femte Vogn eller flere. Paa denne Maade tilbagelægges et dagligt Gjennemsnit af 6—7 danske Mile, og det en Maaned eller mere igjennem af Krikker, der se ud, som om de næppe kunde staa paa Benene. Betalingen for Transport paa Vogn eller Slæde er gennemgaaende forholdvis lav og i visse Egne næsten ufattelig billig. Imidlertid skifter den meget efter Havre- og Høhøst og efter Aarstiden.

Det er fra forskellige Sider opgivet, at den Varemasse, der aarlig føres mellem det evropæiske og det asiatiske Rusland over Ural ad Jekaterinburg og Omegn, skulde udgjøre henved 400,000 Tons, og deraf skulde en Femtedel gaa fra Evropa til Asien, og fire Femtedele i modsat Retning. Denne Opgivelse maa imidlertid modtages med megen Varsomhed, og mere sandsynlig er Rigtigheden af en Meddelelse, i Følge hvilken der ad Flodvejen mellem Tjumen og Tomsk aarlig befordres omtr. 40,000 Tons.

Det ligger i Sagens Natur, at den her nævnte Vareforsendelse mellem Evropa og Vest-Sibirien maa være meget kostbar, og naar det huskes, at næsten alle dette Lands Varer ere Raaemner af stort Omfang, er det klart, at Hovedvilkaaret for Benyttelsen af dets mægtige Hjælpkilder og for Udviklingen af dets Rigdomme først og fremmest er bedre og billigere Samfærdselsmidler. Man kommer altsaa herved til Spørgsmaalet om *Søvejen* i Nord.

Først i den sidste halve Snes Aar har man set Tanken herom bragt til Virkelighed. Pludselig, i Sommeren 1869 gennemsejledes det kariske Hav paa Kryds og Tværs af tre norske Fangstskuder, og 1870 kom en hel Flaade af saadanne Fartøjer, der ligeledes vare heldige. I Aaret 1870 vare Forholdene meget ugunstige og kun ét Skib gennemsejlede Havet, i 1871 kunde intet Skib komme igjennem. Aarene 1873 og 1874 vare atter

heldige, ligesom ogsaa 1875 og 1876, da Nordenskiöld foretog sine to Togter der over. Ogsaa 1877 og 1878 vare heldige, men 1879 var uheldigt, og kun et eneste Skib slap frem og tilbage. Ligesaa højt som Forhaabningerne havde været spændte ved det foregaaende Aars Held, lige saa dybt sank de nu. I indeværende Aar udrustedes kun én egentlig Handelsekspedition; „Neptun“, Kapt. Rasmussen, udsendtes fra Hamburg og var 12te Oktober tilbage i Hamburg.

Taget alt i alt, foreligger der intet, hvorpaa en afgjørende Dom om denne Søvejs Brugbarhed som Handelsvej lader sig bygge. Et Antal gunstige Somre forledte til en almindelig Undervurdering af Vanskelighederne, der gav sig Udtryk i de yderst mangelfulde Midler, hvormed man mente at kunne overvinde dem. Et enkelt meget uheldigt Aar, der indtraf just som Trafiken gjorde Tilløb til at tage Opsving, har med sine Skuffelser og Tab lige saa hurtig slaact Troen til Jorden hos mange. Dog er en Forkastelse af denne Søvejs Brugbarhed endnu lige saa overilet, som tidligere Forvisningen om dens Fortrinlighed var det. Kun ét er hidtil klart: Det er ingen Lysttur.

En regelret og alvorlig Trafik, der ikke har Præget af blot Lotteri, kan endnu ikke opgives som haabløs; men skal denne Opgave løses, kan der i hvert Fald ikke tages paa den med let Haand. Skal det være mere end en ren Experimenteren med Lykken, maa der til Gavn gjøres alt, hvad der overhovedet kan gøres for at sikre et heldigt Udfald. Hverken Materiel eller Folk maa svinge paa noget Punkt.

Efter hvad der er fremstillet, er der i det vestlige Sibirien Varer nok at udføre, og ogsaa til Indførsel er der Trang; et uhyre Lands store naturlige Rigdomme vente kun paa Arbejde og Indsigt for at udnyttes. Med de nuværende Forbindelsesmidler ad Landvejen er dog hverken en virksom Handel eller en kraftig Udvikling af Landets Hjælpekilder forenelig, og *al virkelig Vanskelighed samler sig i det kariske Hav*. Saaledes er Udslaget af vor Undersøgelse!

Kunne vi herefter for vor Del tilraade at gjøre Forsøg paa at aabne et Handelssamkvem med det vestlige Sibirien? Saa fremt Forsøget bæres frem af alvorlig Vilje til grundig at prøve paa at overvinde alle Hindringer og med fuld Bevidsthed om Risikoen, maa vi svare „Ja“!

Der er i Sibirien Formuer og store Formuer at tjene; men det er ikke et Land, hvor Pengene ligge paa alfar Landevej. Til at opsamle saadanne er der Folk nok overalt i Verden. Man tør ikke af Sibirien vente sig en slig umiddelbart strømmende Guldfloed, som de Mennesker forefandt, der først satte Foden paa de indiske Kyster. Der er Lejlighed til at blive rig, dog kun for den, der medbringer ikke alene Lyst til Arbejde, men ogsaa større Indsigt end en saadan, som er almindelig hist ude. Hvad Udførselen angaar, er der lidt at føje til, hvad der alt oven for er sagt; dens Omfang vil alene afhænge af Søvejens Brugbarhed, og derom kunne kun Fremtidens Erfaringer fælde Dom. Men Udførsel kan ikke holdes gaaende uden Indførsel. Der er imidlertid stærk Trang til indførte Varer, og da ikke alene det vestlige, men ogsaa hele det østlige Sibirien vil kunne forsynes ad denne Vej, da Maskiner, Redskaber, maaske Flodfartøjer med Tilbehør og andre omfangsrige Sager med Held kunne indføres, og da endelig den store Kulforsyning, der kræves, reducerer Udladningen til næsten Halvdelen af Returladningen, har Indførselens Omfang foreløbig ikke nødig at vække synderlig Betænkelse.

Men den umiddelbare Handelsvirksomhed er kun en enkelt Side af den Gjærning, som bør tages op, om man for Alvor vil tage fat paa Sagen. Der ligger i Sibirien en hel Række Virksomheder, mere eller mindre af industriel Natur, som kun vente paa Kapital og Indsigt til at tage dem i Hænde. De vilde danne et heldigt Supplement til den mere usikre og risikable Handel. Ja! selv hvis Tanken om Søvejens Benyttelse skulde vise sig at briste, saa vilde her endda være rige Omraader at udnytte, især naar de Jærnveje bygges, hvis Anlæg da vilde blive dobbelt tvingende. Sibirien har just naaet det Udviklingspunkt, da det staar paa Springet til at forlade sit tidligere meget primitive, økonomiske Kulturtrin, og da Erkjendelsen af alt, hvad der fattes Landet, begynder at blive levende. Under saadanne Forhold er det Tid at tage fat. Blotte Handelsforetagender ville ikke undgaa at blive mødte med Skinsyge og Mistro af den sibiriske Kjøbmandsstand; men de, der tilføre Landet teknisk Dygtighed og Arbejdsevne, ville være sikre paa at blive modtagne med aabne Arme. Her er en vid Mark for brugelige Kræfter.

